

1977 március 20.

BÁCHKAI BÉLA:

3000 gyászoló kísérte a Himnusz fordítóját

Wolfville, Nova Scotia, Canada

Ezer mérföldnél is távolabbra a legközelebbi magyarlakta várostól, ebben az egyetemi városban március első napjának délutánján megszólt a lélekharang. Annak a kecses tornyú, New England stílusú egyetemi templomnak a harangja, amelyet a mélyen vallásos „Rector Magnificus” építtetett. Tette ezt nevéhez méltóan, mert hiszen Kirk skótu templomot jelent, a Connell szó pedig templomot építő méltóságnak felel meg.

1977

WATSON KIRKCONNELL, a híres angliai Oxford Egyetem diplomájával lett Winnipeg, majd Hamilton MacMaster egyetemén a klasszika filológia tanára, és Ontarióból hívták meg az 1838-ban alapított Acadia Egyetem elnöki méltóságának betöltésére. Ilyen minőségben rendkívüli munkásságot folytatott nem csupán közoktatási, hanem irodalmi téren is. Negyven tudományos és irodalmi társaság választotta tagjává, közöttük a két világháború közt a magyarországi Petőfi és Kisfaludy Társaság.

A Debreceni Tudományegyetem 1938-ban díszdoktorává avatta, és Watson Kirkconnell erre az alkalomra írt értekezését anyanyelvünkön mondta el. A Tisza Egyetem dísztermét zsúfolásig megtöltő közönség sorában a magyar tudományos világ sok kiválósága jelent meg, közöttük Teleki Pál, aki Budapestről személyesen kísérte el az erre az alkalomra Magyarországra látogató tudóst.

Debrecenből a kanadai professzor Kolozsvár-ra utazott, hogy ott „Végvári” Reményik Sándorral, Aprily Lajossal személyesen is megismerkedjék, miután közreműködtek a legszebb magyar költemények összeválogatásában, hogy Kirkconnell azokat eredeti versmértékben angolra átültethesse. „Magyar Múza” címen az első angol versfordítás-gyűjtemény már 1933-ban megjelent. Az előszót Herczeg Ferenc írta, a papírost Lord Rothermere ajándékozta, a szédést és nyomást az 53 évi küszködés után 1976-ban megszűnt „Kanadai Magyar Újság” winnipeg-i nyomdája teljesen díjtalanul végezte. A 220 oldalas kötetet óhazai középiskolák könyvtárai részére 50 centes egységáron, 1000 példányban megrendelték, a többi 3000 kötetet pedig régi amerikasaink szétkapkodták.

„Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga, hol vagy István király?” angol változata vezette be 71 klasszikus költőnk termésének javát. Ebből a kötetből tanulták meg a régi kivándorlóink le származottai, hogy a magyar himnusz nem harci csatadal, mint megannyi más nép esetében, hanem buzgó imádság népünk fennmaradásáért. Amint Kölcsey költeményének kevéssé ismert versszaka angol fordításában oly megrendítően érzékelteti a mai óhazai, erdélyi, felvidéki, dél-vidéki drámát:

*Pity, then, our people, Lord,
Shaken by disaster!...
Since a sea of grief engulfs —
Save the Magyar, Master!*

HA ANGOL VILÁGNYELVEN IS, soha senki mélyebb magyar érzéssel nem sietett irodalmi vonalon ügyünk segítésére. Az itt született, iskolázott magyar származásúak részére havonta 10 000 példányban kiadott „Young Magyar American” százsámra közölte Kirkconnell versfordításait. Amikor pedig Magyarországot az örvény szélére sodorták az európai események, Watson Kirkconnell közreműködésével készült Hóman Bálint oknyomozó munkájának angol fordítása: „History of Hungary”. A főiskolai és közkönyvtárakban elhelyezett, több mint 500 oldalas kötet ellen nem amerikaiak és kanadaiak emelték szót, hanem Károlyi Mihály, Vámbéry Rusztem és a Kun Béla uralma után kimenekült Lugosi Béla, a kommunista érzelműek díszelnöke. Ez a

KÖLCSEY FERENC:

HYMNUS

*Bless the Magyar, O our God,
Bountifully, gladly!
Shield with Thy protecting hand
When his foes smite madly!
Fate, of old, has rent him sore;
May it now bring healing!
By-gone sins are all aton'd,
Ev'n the future sealing.*

*Pity, then, our people, Lord,
Shaken by disaster!
Since a sea of grief engulfs,
Save the Magyar, Master!
Fate, of old, has rent him sore:
May it now bring healing!
By-gone sins are all aton'd,
Ev'n the future sealing.*

Fordította: dr. Watson Kirkconnell

három „Drakula” cikkezett, levelezett, kormány- és közéleti körökben kilincselte az ellen, hogy a „History of Hungary” megjelenhetett, mivel az „kedvező” színben tünteti fel a magyar népet és történelmet. . .”

Az Acadia Egyetem elnöke, amint kitudódott, Rákosi és garnitúrájának rémuralmára tudományos folyóiratokban, napi sajtóban, egy sor előadásban igyekezett felrázni a hivatalosak és a közvélemény figyelmét. Fáradhatatlan miszsiójaért egyenesen Moszkvából kapta a legszebb elismerést: az ottani brit nagykövetség megküldte neki a PRAVDA ama számát, mely az első oldalt teljes egészében Kirkconnell kipellengérezésére fordítja. Nagy barátunk akként vélekedett, hogy magyarmentő közéleti munkáját, mely igazolható tényeken alapul, az orosz fenyegetések nem befolyásolhatják.

ÖTVENEDIK ÉVE, hogy Watson Kirkconnell megkezdte a magyar irodalommal való alapos foglalkozását. Rendkívül szorgalmas volt egész életében, és versfordításait kevés szabadidejében, művészi kedvtelésként végezte. Alig volt olyan kimagasló értelmiségi, akivel ne váltott volna levelet. Magyar barátaival, akikkel már az 1920-as években összehozott, még szívrohama után, 81 éves korában is szoros összeköttetésben maradt. Ezek gondjaira bízta 1148 oldalnyi kéziratát, mely az oszmagyar mondáktól a legújabb költői termékeinkig irodalmunk rendkívül gazdag tárházát, kincsesládáját nyújtja, magas színvonalú, mesteri angol nyelven.

Réges-régen, 1583-ban már kikötött Nova Scotiában olyan oxfordi tudós, aki, mint az első angol expedíció történésze hozott dicsőséget a magyar névnek. Most elhunyt potolhatatlan kanadai barátunk mintegy betetőzte Budai Parmenius István irodalmi „kapavágását” két vaskos kötetre rúgó és még a dedunokáink által is él-

vezhető életművével. Gyászjelentésünk keretein túlmegegy annak taglalása, miként szegődött mellénk fél évszázaddal ezelőtt ez a ritka tehetségű „idegen”. Úgyannyira, hogy tavalyelőtt még el látogatott ősei földjére, és onnan visszatérve oknyomozó tanulmányban részletezte, miként vezethető családfája Lord Kirkconnelling, aki 1140-ben Hollywood apátságát alapította. Továbbá, hogy ez az őse kimutatható vérrokonságban volt skótszági (árpád-házi) Szent Margittal, akiről megállapítja a történelem, hogy Pécsváradon nevelkedett, mint Szent István unokahúga, és mint Malcolm skót király felesége, keresztény kultúrát létesített a brit szigetországban.

